

Şark Ekspresi'ne biletiniz hazır mı?

Genç diplomatlarımızdan Mehmet Öğütçü'nün "Geleceğimiz Asya'da mı?" isimli kitabında çok güzel bir saptaması var: "Hep Avrupa'da treni kaçırmaktan korkuyoruz; ancak unutmayalım ki Asya'daki tren de kaçıyor olabilir." Aslında treni kaçırmıyoruz da yolcu sayımız çok az. Asya'daki, daha doğrusu Uzakdoğu'daki imkanları işadamlarımız yeni yeni keşfetmeye başladılar. Bazı şirketlerimiz halihazırda çok önemli işlere imza atıyor. Ancak artık Uzakdoğu'ya daha bir "alıcı gözle" bakmamız ve varlığımızı daha çok hissettirmemiz gerekiyor. Evet, Şark Ekspresi kalkıyor! İlk durak ise Çin Halk Cumhuriyeti...

Çin deyince aklımıza ilk gelenler 1.3 milyarlık nüfusun oluşturduğu dev pazar, ülkenin WTO'ya (Dünya Ticaret Örgütü) üyelik yolunda hızla ilerlemesi ve bu süreçte doğan ve gelecekte doğacak olan yeni imkanlar. Öncelikle şunu bilmek gerekiyor ki, Çin kesinlikle altın yumurtlayan bir tavuk değil; ancak işini tam anlamıyla profesyonelce yapanlar için altın imkanlar var. Özellikle girişimci ruha sahip olan ve Çinliler'in "guanxi" diye bilinen kişisel bağlantılara dayalı iş kültürüne Batılı meslektaşlarına göre daha yakın olan Türk işadamları için keşfedilecek alanların sayısı sınırsız. 2000 yılının ilk beş aylık döneminde Türkiye'nin Çin'den ithalatı 389 milyon dolar tutarında iken ihracat hacmi sadece 26 milyon dolar seviyesindeydi. Artık bu açığı kapatmaya başlamanın zamanı geldi.

Geçtiğimiz yıl kasım ayında ABD ile Çin arasında imzalanan anlaşmadan bu yana Çin'in WTO üyeliği konusu gündemden inmedi. Bu süre içerisinde Çin, Mayıs ayında Avrupa Birliği ile yapılan anlaşma da dahil olmak üzere birçok önemli adım attı. Türkiye ise ABD ve AB'den çok daha önce, 15 Aralık 1997 tarihinde imzaladığı anlaşma ile Çin'e "hoşgeldin" demişti. WTO'ya dahil olarak ticaret rejimini uluslararası sistem ile entegre etmesi, Çin'in 1978 yılında reformist lider Deng Xiaoping zamanında kapılarını dünyaya açmasından beri gerçekleştirileceği en önemli politika değişikliği olarak gösteriliyor. Çin pazarlarının açılması, mevcut gümrük tarifelerinin indirilmesi ve tüm ticaret sisteminin WTO standartlarına getirilmesi ile olacak. Şu anda yüzde 17 olan ağırlıklı tarife ortalaması, 2005 yılına kadar kademeli olarak yüzde 10.2'ye inecek. Ayrıca telekomünikasyon da dahil olmak üzere önceden kapalı olan bazı sektörlerde yabancı yatırımın girmesine izin verilecek.

WTO üyeliği şüphesiz ki Çin'in ithalatında önemli artışlara yol açacak. ABD'deki Uluslararası Ekonomi Enstitüsü'nün hazırladığı bir çalışmaya göre 1999 yılında 165.8 milyar dolar, 2000 yılının ilk 6 aylık döneminde ise 102.1 milyar dolar olan ithalat hacmi WTO üyeliğinden sonra yüzde 21.3 oranında büyüyerek yılda 200 milyar dolar seviyesine ulaşacak. Bütün bu gelişmeler önümüzdeki 5 yıl içinde kademeli olarak gerçek-

leştirilecek; ancak Türk şirketlerinin şimdiden kolları sıvamaları ve kendilerine en uygun şekilde pazara giriş için hazırlanmaya başlamaları gerekiyor. Böylesine hızlı büyüyen pasta tüm dünyanın iştahını kabartıyor. Geç kalanlar sadece ufak dilimlerle ve kırıntılarla yetinecek.

Bu noktada bir parantez açmalıyız. Son aylarda Çin hükümeti, doğudaki Pekin, Şangay, Guanzhou gibi son derece gelişmiş bölgelere göre çok geri kalmış olan ülkenin batısı ve orta kısımları için kalkındırma atağına geçti. Buralarda yapılacak altyapı ve endüstri yatırımları için önemli vergi avantajları ve teşvikler veriliyor. Birçok demiryolu, karayolu, havaalanı, doğalgaz ve su boru hattı projeleri için yabancı yatırımcı bekleni-

MELBOURNE'dan

ALTAY ATLI
atli@deakin.edu.au

yor. Eski Sovyet cumhuriyetlerinde muazzam işler gerçekleştiren Türk taahhüt şirketleri neden Çin'e de el atmasınlar ki?

Çin'de iş imkanı çok. Ancak madalyonun bir de öbür yüzü var. Çinliler sadece satın almıyorlar, aynı zamanda satıyorlar da. Çin'in WTO üyeliği sadece Çin pazarlarını dünyaya açmayacak, dünya pazarlarını da Çin'e açacak ve herkes için dev bir rakip yaratacak. Türkiye için ise en önemli tehdit tekstil sektöründe. Şu anda Çin'in yılda 25 milyar kilometrekarelik bir tekstil üretim hacmi var ve bu üretim son derece düşük işçilik maliyetiyle yapılıyor. 1998 rakamlarına göre Çin'in tekstil ihracatı ise 41 milyar dolar. Ürünler daha çok

Japonya, ABD ve Avrupa'ya gidiyor. WTO üyeliği ile Çin tekstil ürünlerinin bu piyasalarda karşılaştığı kota sınırlamaları kademeli olarak gevşetilecek. Başbakan Zhu Rongji, geçtiğimiz aylarda yapılan Dokuzuncu Ulusal Halk Kongresi'ne sunduğu hükümet çalışma raporunda mevcut piyasalar yanında Afrika, Latin Amerika, Doğu Avrupa ve eski Sovyet cumhuriyetlerine girmek için büyük çaba gösterileceğini üstüne basa basa söyledi. Kıscası rekabet kızışıyor. Türkiye'nin tekstil konusundaki rekabet avantajlarını iyi değerlendirmesi ve mevcut piyasalardaki pozisyonunu güçlendirmenin yanı sıra mutlaka yeni pazar imkanlarını araştırması şart.

Eski cumhurbaşkanlarımızdan Kenan Evren zamanında "keşke her Çinli'ye bir portakal satabilsek" demiş ve Çin'deki potansiyeli vurgulamıştı. Gerçi o 1.3 milyarlık nüfusun büyük bir kısmı kendi ürettiğiyle yaşayan ve alım gücü olmayan çiftçilerden oluşuyor. Üstüne üstlük tüketici bilinci de yok denecek kadar az. Ama yine de pazar potansiyeli çok büyük. Düşünsenize nüfusun sadece yüzde 5'ine ulaştıysanız bu 65 milyon demek. Yani bir Türkiye nüfusu kadar! Çin'in WTO üyeliği ile bu pazara giriş için engeller de azalacak. Ancak Çin'de para kazanabilmenin bazı ön koşulları var. Öncelikle çok yönlü bir araştırma yapmak, hayallere kapılmamak, mutlaka sabırlı olmak ve kısa vadeli hedefler yerine orta ve uzun vadeli hedeflere kenetlenmek gerekiyor. Çin'i ve Çinliler'i iyi anlamak ve Çin'de para kazanmanın yanı sıra Çin'e de bir şeyler kazandırmayı ilke edinmek de çok önemli. Bütün bu ön koşulları yerine getirerek biletlerini almış olan şirketlerimiz artık Şark Ekspresi'ndeki koltuklarına kurulabilirler.